

ГОДИШНИК НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ
АСОЦИАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ В СУ
КАТЕДРА СОЦИОЛОГИЯ, ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
Том 4, 2007-2008

СРЕЩАТА НА НАЦИОНАЛНОТО – ЕВРОПЕЙСКО –
ИЛИ КАК СЕ СЛУЧВА ИНТЕГРАЦИЯТА НА
БЪЛГАРСКАТА ДОМАШНА РАКИЯ

Невена Христова Германова

Курсова работа по дисциплината "Социология на Европейската Интеграция"

Ръководител: доц. Петя Кабакчиева, ст. ас. Мила Минева

Срещата на национално – европейско – или как се случва евроинтеграцията на българската домашна ракия

Европейският съюз функционира като пространство, в което се споделят общи норми, закони, пазар и т.н. Как се случва това, до колко властта на ЕС се мисли като легитимна власт от отделните страни членки? Как в отделната национална държава се възпроизвеждат общите правила и изисквания на марката ЕС. т.е. до колко ЕС се възприема като абсолютна власт, спрямо която всяка страна безвъпросно ориентира действията си, или напротив, какъв нов тип свят се конструира, когато границите на националната държава се разширяват в границите на ЕС.

Интересно е как нормите, произведени от ЕС започват да функционират на местно ниво – има няколко сценария за действие: нормите на ЕС се възприемат като безвъпросно дадени и легитимни; нормите на ЕС се проблематизират, но ЕС като символен център продължава да ги институционализира; нормите на ЕС „уж“ не се проблематизират на институционално ниво, но на практика се трансформират в местната среда, като създават особен и уникален по рода си хибрид. В настоящата курсова работа ще става дума за един друг сценарий на действие, а именно - как критерии и норми на ЕС излизат от институционалния си контекст, и поставени на всекидневно ниво, препредавани от уста на уста, конструират една митология, в основата, на която са европейските директиви.

Така на сайта на европейската комисия можем да видим публикуван списък с евромитове и легенди, произведени в пресата през последните години и истината, която стои зад тях. Европейската комисия приписва създаването на тези легенди на евроскептичната преса.

- На 20 август 2003г. The Times публикувал заглавната, че който не осигури на прасетата в кочината играчки, е заплашен с до три месеца затвор

- Брюксел регулира деколтетата на сервитьорките. Преди две години германската преса първа съобщи, че ЕК предлага директива, според която работещите на слънце трябва да са покрити със специално облекло, предпазващо ги

от изгаряне и рак на кожата. В действителност “Директивата за оптична радиация” касае работещите с лъчения и изобицо не споменава сервитъорки, деколтета или слънчева светлина

- ЕС забранява кривите банани. Това вероятно е най-популярният евромит, но той е и почти верен. Според съществуващ регламент на ЕС, бананите трябва да са “без малформации или ненормална кривост” – но липсват специфични условия, на които трябва да отговаря всеки банан

- Еврократите получават безплатно шест таблетки виагра на месец, твърди датски вестник. В действителност едва десет от близо 50-те хиляди служители на институциите получават частична компенсация с препарати за еректилна дисфункция, и то заради рак или други сериозни заболявания.¹

Откакто България е член на ЕС, а и в хода на преговорите за присъединяване, и тук започва да се завихря създаването на различни евромитове, които се нормализират през политиката в страната. Вестник *Капитал* публикува някои от тях:

- Европейската комисия ни следи денонощно и може да ни глоби, осъди, набие, спре фондовете, наложи клаузи, вземе парите и пр.

- Брюксел препоръча в официален сайт таратора като ефикасно средство за отслабване.

- Брюксел защитава бозата ни.

- Брюксел предупреди: гумените патета са отровни!

- **ЕК ни разбира за ракията.**²

В настоящата работа ще проследя фабулата около евромита, че „ЕК ни разбира за ракията”?

По изискване на ЕС е приет закон за акциз на домашната ракия, според който след 1 януари 2007г., домашната ракия се облага с акциз от 2,20 лева за литър, ако произведеното количество е до 30 литра, а над този лимит с 4,40 лева за литър. Тази ситуация предизвиква широко недоволство сред производителите на домашна ракия, които организират множество протести из цялата страна. В медиите и най-вече в интернет форумите се повдига дебат в защита на домашната ракийка. Тази битка прераста в борба за защита на традиционните символи на българската нация от настъпващата европейска инвазия. Евроскептицизмът не спира до това да се осмиват и хиперболизират изисквания на европейската политика относно общи пазарни критерии

¹ http://ec.europa.eu/dgs/communication/facts/gyfs_en.pdf

² <http://www.capital.bg/showblog.php?storyid=371417>

за качество на продукти и обща данъчна политика - тук въпросът е как дебатът около акциза върху домашната ракия прераства в „патриотично движение” за запазване на българската традиция, която отново някой иска да потъпче, както става ясно от мнения из интернет форуми” *„Проблемът според мен е друг - пак някой иска нещо да ни наложи. От нас зависи дали сега, а и в бъдеще ще допускаме хора, които не са запознати с нашия бит и култура, да ни учат как да живеем. Когато от Европа ни кажат "скачайте", нашите политици питат "колко високо"? Само като чуя израза "такива са изискванията на ЕС" и ми става лошо. Пиша го той коментар щото освен всичко, което мразя в България, има и някои неща, които харесвам. Това са красивата природа, хубавите жени и домашната ракия.”*³

Когато общите критерии на ЕС, спрямо данъчна политика за производство се оказват отнасящи се до българската традиция се създава следната ситуация: от едната страна застава мощната институция на ЕС, а от другата националната традиция и богатство, какъвто е случаят с домашната ракийка. Ракията в дискурса на евроинтеграцията се превръща в един от традиционните символи на България, а ЕС, изиграва ролята на злия „чужд”, който агресивно влиза в пространството на „нашето”, за да го промени. Така създамата се ситуация, която се завихри около ракийката, след приетия закон за облагането ѝ с акциз, предизвика силни вълнения около традиционната напитка. Тук трябва да се отбележи, че основната драма, която започна заради високия данък, т.е. първосигнално предизвикана поради чисто икономически причини, бързо прераства в борба за защита на българската традиция. В последствие се оказва, че производителите ще надхитрят ЕС и ще си варят ракията без да си плащат данък върху нея, т.е. проблемът с високия данък е прмахнат. Но все още остава проблемът с този „лош” ЕС, който не познава „нашето”, а се опитва да му контролира традициите. Ето какво се пише из форумите „Сварявам си 30 литра, колкото дават, и ги слагам в мазето. Идва някой да ме проверява (което е невъзможно), но все пак - и му казвам, че това е от миналата година. Другите 30 литра пък са от по-миналата. Ще ги лъжа! Ракията не си я даваме и толкоз”⁴

---

³ <http://dnes4o.blog.bg/viewpost.php?id=35272>

⁴ <http://dnes4o.blog.bg/viewpost.php?id=35272>

Оказва се, че ракийката е по-специален продукт на българската традиция и ЕС, също би трябвало да има по-специално отношение към нея. Домашната ракия е 7.37% от общото потребление на спиртни напитки в страната.⁵

„В България производството на ракия и вино в домашни условия е национална традиция. Самият процес на печене на ракията - дестилацията на ферментиралите плодове - е обичай в селата и малките градове на страната, особено в тези региони, където се отглеждат много грозде и плодове. Произведената по този начин ракия не се продава на пазара и не се търгува по друг начин, а се консумира от членовете на семейството.

Наблюденията сочат, че това производство постепенно отмира, тъй като производителите са предимно възрастни хора”⁶

“Домашната ракия в крайна сметка е наш традиционен продукт”⁷ Така, тя не само е част от клиширания типаж за българина с ракийката и салатката, но има особени функции в българските обреди и обичаи, например, когато младоженецът взема булката или се полива върху гроба на мъртвия. В българските традиции напитката придобива магически и лечебни функции – вярва се, че една разтривка с хубава домашна ракия ще излекува болния и т.н. Така домашната ракия в българския дискурс, вече далеч не е само една спиртна напитка. Ракията тук става равнозначна на български символ. И в националната кампания „Изберете символа на България”, ракията е един от предложените символи⁸. Така ракията не функционира само през

---

⁵ <http://www.segabg.com/online/article.asp?issueid=2497&sectionid=5&id=0001101> Приложени са и данни за годишното потребление на спиртни напитки през 2000 г.:

Общо потребление 50 225 959 литраракия за лична консумация от собствени плодове и грозде 447 828 литра, реализация на пазара 46 778 129 литра.

⁶ <http://www.segabg.com/online/article.asp?issueid=2497&sectionid=5&id=0001101>

⁷ <http://airgroup2000.com/forum/viewtopic.php?t=36013&start=30>

⁸ <http://infobulgaria.info/bgsimvoli/> Ето как се мотивира тази кампания Символите са разделени в следните категории: 'Природни забележителности', 'Културно и историческо наследство', 'Храни и напитки' и глобален символ . България вече е член на Европейския съюз, но страната ни е непозната за част от европейските граждани. Често до потенциалните ни бизнес-партньори или гости достига оскъдна, а понякога и отрицателна информация. България има изключително голям потенциал, с много и атрактивни забележителности. Но те, за съжаление, не са добре познати не само в чужбина, но и сред самите нас. Ние трябва да се гордеем с нашите изключителни природни забележителности, с историческите и културните паметници, с богатите народни традиции и характерните за нашите географски ширини храни и напитки. За да популяризираме тези български ценности и да помогнем за възвръщането на позабравените традиции, ние стартираме национална кампания БЪЛГАРСКИТЕ СИМВОЛИ. Нейната цел е да изберем най-характерните символи, с които всички ние бихме искали да се гордеем и да ни идентифицират в Европа и света. Символи, които ни вдъхновяват, че сме българи и утвърждават нашата идентичност.

определението си за спиртна напитка, а се възприема като част от дома, семейството и традицията - „Вторият удар е срещу една изконна българска традиция от незапомнени времена, която дава възможност децата да отидат при родителите си и там да ги посрещнат с това, което са произвели”⁹

Така става възможно един закон на ЕС, контролиращ производството на алохол да започне да се мисли като посегателство върху традицията, върху „нашето” от „чуждото” - „Така е, ракията е голем обединител на човечеството. На казана, където си варя ракията, постоянно дреме един циганин и гледа да отпалчи някое бурканче първак. Ако го почерпиш той почва да нарежда: "А-а-а, на теби и на дъщерята ти Госпут ногу здрави дъ ти дава, по ракия да одиш от ракия да ни съ отървеш, па и мени пак дъ пучерпиш". Ако не му дадеш буркана, тогава пък кълне: "Дъ ти съ счути билникя с ръкията дано, да ти изъхнат джибрити дано, да ти додат у къщата акцизните дано”¹⁰

От казаното до тук можем да видим как се sluва евроинтеграцията на България, погледната през образа на домашната ракия, а именно на принципа - „и вълкът сит, и агнето цяло”

”Ще се разиграе типично българското театро: "Те се правят, че ме контролират, аз се правя, че им плащам", при което всички участват в ритуала със съзнанието, че замазват очите на Брюксел. Защото всички знаем - Големият брат ни наблюдава. Но едва ли ще прати евроинспектори да шетат по селските ни казани. Достатъчно ще е България да рапортува пред Европейската комисия, че е въвела акциза за домашната ракия.”¹¹

⁹ <http://airgroup2000.com/forum/viewtopic.php?t=36013&start=30>

¹⁰ <http://www.segabg.com/online/article.asp?issueid=2497&sectionid=5&id=0001101>

¹¹ <http://www.segabg.com/online/article.asp?issueid=2497&sectionid=5&id=0001101>

Библиография

Винтила Михайлеску, „Преходите на прасето Култура и икономика в постсоциалистическа Румъния, статия в „Социологически проблеми”, кн.3-4, 2007

Петя Кабакчиева, „Двукят Янус: европейски правила в посткомунистическа среда. Случаят САПАРД, статия в „Социологически проблеми”, кн.3-4, 2007

<http://www.segabg.com/online/article.asp?issueid=2497&sectionid=5&id=0001101>

<http://infobulgaria.info/bgsimvoli/>

<http://airgroup2000.com/forum/viewtopic.php?t=36013&start=30>

<http://dnes4o.blog.bg/viewpost.php?id=35272>

http://ec.europa.eu/dgs/communication/facts/gyfs_en.pdf

<http://www.capital.bg/showblog.php?storyid=371417>